

Прогнозування акушерських, перинатальних ускладнень у жінок, інфікованих вірусом грипу

I.В. Шпак

Одеський національний медичний університет

Обстежено 327 вагітних. Шанси розвитку акушерських та перинатальних ускладнень за наявності поліморфізму генів COL1A1 (Т/Т), PAI-1 (4G/4G), ендотеліальної синтази оксиду азоту (eNOS3) у вагітних, інфікованих вірусом грипу, склали 1,7 і знаходяться у межах довірчого інтервалу (СІ 0,53–2,19; P=0,95). Проведення передконцепційної підготовки та застосування запропонованих заходів не впливає на частоту поліморфізму досліджуваних генів, але профілаксує виникнення акушерсько-перинатальних ускладнень.

Ключові слова: вірус грипу, поліморфізм генів COL1A1, PAI-1, ендотеліальна синтаза оксиду азоту, акушерські та перинатальні ускладнення.

Прогнозування розвитку акушерських та перинатальних ускладнень у жінок, інфікованих вірусом грипу, залишається одним з найбільш важливих завдань у сучасній медицині [2, 3]. Незважаючи на багаточисленні дослідження етіології та патогенезу з цього питання, застосовувані не завжди ефективні лікувально-профілактичні заходи, частота акушерських та перинатальних ускладнень досягає понад 65% і не має тенденції до зниження. Переривання вагітності в I триместрі складає 50–70%, невиношування – 25%, що свідчить про актуальність даної теми [4].

Акушерські та перинатальні ускладнення у жінок, інфікованих вірусом грипу, є наслідком декількох, а то і комплексу факторів. У більшості випадків важко визначити первинну причину їхнього розвитку. Визначення етіопатогенетичних механізмів у кожному окремому випадку дає можливість прогнозувати акушерські та перинатальні ускладнення. Індивідуальний підхід до пацієнтки ґрунтується на її генетичній унікальності [1, 3].

Останніми роками доведена роль сполучної тканини в розвитку інфекційного процесу. Значну роль відіграє наявність порушень колагенотворення, згортальної системи крові та ендотеліальної дисфункції [5, 6, 8].

Молекули колагену типу 1 кодуються відповідно двома близькими за структурою генами COL1A1. Область гена COL1A1, що містить неповноцінний Т(s) алель, має в 1,8 разу більшу спорідненість (афінність) до зв'язування транскрипційного фактора Sp1 по відношенню до нормального G(S) алеля. Результатом наявності S-алелів є підвищена експресія гена COL1A1 і синтез надмірного числа ланцюгів проколагену α^1 . Це призводить до появи функціонально неповноцінних гомотримерних колагенових волокон [1, 3].

Інгібітор активаторів плазміногена-1 (Plasminogen Activator Inhibitor-1, PAI-1) є основним антагоністом тканинного активатора плазміногена і урокінази, які є активаторами плазміногена, що сприяють фібринолізу (розчиненню тромбу). Головним поліморфізмом гена PAI-1, який називається PLANH1, є поліморфізм 4G/5G. Алель 5G супроводжується меншою активністю, ніж алель 4G. У крові людей з варіантом 4G/4G, концентрація PAI-1 значно вища, ніж у разі варіанта 5G/5G, 5G/4G, що призводить до підвищення ризику порушення функцій плаценти і невиношування вагітності. Варіант 4G/4G схильє до високого ризику тром-

бозу, ожиріння, гіперхолестеринемії. Гальмування фібринолізу у таких людей призводить до значного ризику летальності в результаті септичних інфекцій [1, 3].

Серед етіологічних факторів ризику розвитку акушерських та перинатальних ускладнень провідне місце належить ендотеліальній дисфункції як організму матері, так і плода, за розвиток якої відповідає недостатня активність ендотеліальної синтази (eNOS3). У гені eNOS3 поліморфізм в 4-му інтроні представлений 2 алелями: 4b – алель, який містить 5 повторюваних фрагментів, і 4a – алель, у якому 4 повтори. У гомозигот за алелем 4a рівень нітратів і нітритів у крові вірогідно нижчий у алеля 4b. Частота в популяції нормального варіанта поліморфізму гена eNOS3 у гомозиготній формі b/b становить 41%, мутантного варіанта, який пов'язаний з підвищенням ризику захворювань, a/a – 13%. Частота гетерозиготної форми eNOS3a/b – варіант поліморфізму із проміжним положенням за рівнем базального NO у популяції становить 46% [1,3,7].

Ураховуючи результати сучасних досліджень в області медичної генетики та епігенетики, ми не виключали, що виникнення акушерських та перинатальних ускладнень у жінок, інфікованих вірусом грипу, може бути пов'язане саме з порушенням активності генів COL1A1, PLANH1, eNOS3 [1,3].

Визначення поліморфізму цих генів можливо використати для прогнозування розвитку акушерських та перинатальних ускладнень у жінок, інфікованих вірусом грипу, та дає можливість проводити своєчасну їхню профілактику ще на доклінічному етапі. Комплексне вивчення наявності поліморфізму одноразово декількох генів-кандидатів є більш достовірним дослідженням [1–3, 6, 7].

Мета дослідження: обґрунтування прогнозування акушерських та перинатальних ускладнень у жінок, інфікованих вірусом грипу, на основі вивчення наявності поліморфізму COL1A1 (Т/Т; G/G; Т/G), PAI-1 (4G/4G; 5G/5G 4G/5G), eNOS3 (a/a; b/b; a/b).

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Вивчено анамнестичні, клінічні, лабораторні особливості перебігу вагітності у 327 жінок репродуктивного віку: 21 – з фізіологічним перебігом вагітності (I група), 102 – основна, II група група, інфіковані вірусом грипу, – пацієнтки з верифікованими ознаками акушерських та перинатальних ускладнень та 204 вагітних, інфікованих вірусом грипу, група порівняння (III), у якій проводили індивідуальну запропоновану профілактику акушерських та перинатальних ускладнень.

Усім обстеженим проведено визначення поліморфізму генів COL1A1 (Т/Т; G/G; Т/G), PAI-1 (4G/4G; 5G/5G 4G/5G), eNOS3 (a/a; b/b; a/b) методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Вивчали сімейний анамнез щодо захворювань серцево-судинної системи та іншої патології, клінічні особливості перебігу вагітності.

Частота поліморфізму досліджуваних генів COL1A1 (Т/Т; G/G; T/G), PAI-1 (4G/4G; 5G/5G 4G/5G), eNOS3 (a/a; b/b; a/b)

Генотипи	Групи					
	I, n=21		II, n=102		III, n=204	
Абс	%	Абс	%	Абс	%	3,4
Поліморфізм гена COL1A1 (G/G; T/T; T/G)						
G/G	15	71,4	9	8,8*	15	7,5*
T/T	1	4,8	59	57,8*	126	61,8*
T/G	5	23,8	34	33,4	63	30,9
Поліморфізм гена PAI-1 (5G/5G; 4G/4G; 4G/5G)						
5G/5G	14	66,7	12	11,8*	17	8,3*
4G/4G	1	4,8	67	65,7*	130	63,7*
4G/5G	6	28,6	23	22,5	57	27,9
Поліморфізм гена eNOS (a/a; b/b; a/b)						
b/b	15	71,4	11	10,8*	22	10,8*
a/a	2	9,5	69	67,6*	136	66,7*
b/a	4	11,8	22	21,6	46	22,5

Примітка: * – $p < 0,001$ по відношенню до контрольної групи.

Середній вік обстежуваних склав $24,5 \pm 4,3$ року. Регулярно харчувалися лише 63,9% жінок, проте цей показник викликав сумнів.

Вивчення даних анамнезу життя 327 жінок репродуктивного віку з груп обстеження, їхнього соматичного стану, наявності генітальних, екстрагенітальних захворювань, професійної належності, якості довкілля місць мешкання, наявності міграції в межах області, країни дало можливість виділити фактори, які опосередковано можуть призводити до виникнення акушерських та перинатальних ускладнень, в основі яких лежить порушення колагеноутворення, згортальної системи крові, судинна дисфункція; мешкання в районах з низькою якістю питної води (100,0%), високою загазованістю (62,1%), наявністю впливу високочастотних мікрохвиль, хроніостресу (27,6%), незбалансоване харчування (37,9%), вживання алкоголю та надмірне споживання водорозчинної кави (41,9%), тютюнопаління (62,1%). Соматичний анамнез був ускладнений екстрагенітальною патологією наступної структури: захворювання серцево-судинної системи – 61,5%, обмінно-ендокринні порушення – 50,2%, патологія травного тракту – 40,5%.

У групах I та III частота нормальних гомозиготних генотипів PROGNIN гена PGR T1/T1 складала 71,4% і 7,5%, гомозиготних генотипів T2/T2 – 4,8% і 61,8% (різниця з контрольною групою достовірна – $p < 0,001$). У групах II-1, II-2, II-3 частота поліморфного гомозиготного генотипу (T2/T2) складає 67,6%, 55,9%, 50,0% випадків відповідно. Різниця з контрольною групою достовірна ($p < 0,001$).

У групах I та III частота нормальних гомозиготних генотипів COL1A1 G/G складала 71,4% і 7,5%, гомозиготних генотипів T/T – 4,8% і 61,8% (різниця з контрольною групою достовірна – $p < 0,001$). У групі II частота поліморфного гомозиготного генотипу (T/T) складає 57,8% випадків. Різниця з контрольною групою достовірна ($p < 0,001$) (таблиця).

У групах I та III частота нормального гомозиготного генотипу PAI-1 5G/5G складає 66,7% і 8,3%, гомозиготного поліморфного генотипу 4G/4G – 4,8% і 63,7% (різниця з контрольною групою достовірна – $p < 0,001$). У групі II частота поліморфного гомозиготного генотипу 4G/4G PAI-1 складає 65,7% випадків ($p < 0,001$).

У контрольній групі eNOS3 4 b/b визначено у 71,4%, a/a – у 9,5%, a/b – у 11,8% спостережень, у групі III – 10,8%, 66,7%, 22,5% відповідно ($p < 0,001$).

В групі II мутантний варіант поліморфізму eNOS3 4a/a визначено у 67,6%, b/b – у 10,8% ($p < 0,001$), b/a – у 21,6% спостереженнях.

Шанси розвитку акушерських та перинатальних ускладнень (OR) за наявності поліморфізму генів COL1A1 (T/T; G/G; T/G), PAI-1 (4G/4G; 5G/5G 4G/5G), eNOS3 (a/a; b/b; a/b) у вагітних, інфікованих вірусом грипу, в середньому склали 1,7 і знаходяться у межах довірчого інтервалу (CI) (0,53–2,19; $P = 0,95$).

Одержані дані підтверджують ризик розвитку акушерських та перинатальних ускладнень у вагітних, інфікованих вірусом грипу, як результат порушення процесів синтезу колагену, регуляції згортальної системи крові, ендотеліальної функції в організмі матері та фетоплацентарного комплексу внаслідок наявності поліморфізму генів COL1A1, PAI-1, eNOS3.

Екстраполюючи одержаний результат наявності поліморфізму досліджуваних генів на всю вибірку, можна стверджувати, що відсутність передконцепційної підготовки не виключає можливість розвитку акушерських та перинатальних ускладнень у вагітних, інфікованих вірусом грипу, а проведення передконцепційної підготовки та застосування запропонованих заходів профілактики виникнення акушерсько-перинатальних ускладнень у даній категорії вагітних.

Одержані результати підтверджують наявність індивідуальних генетичних особливостей організму жінки. Отже, ці показники мають як прогностичне, так і діагностичне значення виникнення акушерських та перинатальних ускладнень, є підґрунтям для визначення патогенетично обґрунтованих терапевтичних заходів до та під час вагітності.

ВИСНОВКИ

Визначення індивідуальних особливостей організму жінки, а саме наявності генетичної схильності до виникнення акушерських та перинатальних ускладнень є компонентом предродильної медицини, що дає можливість попе-

редити розвиток тяжких наслідків шляхом застосування профілактичних заходів на підставі визначення етіологічних чинників та патогенетичних механізмів їх утворення.

У вагітних, інфікованих вірусом грипу, виявлено домінуючу частоту поліморфізму генів COL1A1 (Т/Т), PAI-1 (4G/4G), eNOS3 (a/a), що підтверджує зв'язок з розвитком акушерських та перинатальних ускладнень у даній категорії вагітних. Подальші дослідження спрямовані на вивчення системи гемостазу у даної категорії вагітних.

Прогнозирование акушерских, перинатальных осложнений у женщин, инфицированных вирусом гриппа

И.В. Шпак

Обследованы 327 беременных. Шансы развития акушерских и перинатальных осложнений при наличии полиморфизма генов COL1A1 (Т/Т), PAI-1 (4G/4G), эндотелиальной синтазы оксида азота (eNOS3) у беременных, инфицированных вирусом гриппа, составили 1,7 и находятся в пределах доверительного интервала (CI 0,53–2,19; P=0,95). Проведение предконцепцион-

ной подготовки и применение предложенных мероприятий не влияет на частоту полиморфизма исследуемых генов, но способствует профилактике возникновения акушерско-перинатальных осложнений.

Ключевые слова: вирус гриппа, полиморфизм генов COL1A1, PAI-1, эндотелиальная синтаза оксида азота, акушерские и перинатальные осложнения.

Prediction of obstetric, perinatal complications in women infected with influenza virus

I.V. Shpak

327 is inspected pregnant. Chances of development of obstetric and perinatal complications at presence of polymorphism of genes of COL1A1 (Т/Т), PAI-1 (4G/4G), endothelial cyntase oxide of nitrogen (eNOS3), at pregnant, infected the virus of flu, was made by 1,7 and are within the limits of confidence interval (CI 0,53–2,19; P=0,95). Conducting of pre-conception preparation and application of the offered measures does not influence on frequency of polymorphism of the probed genes, but instrumental in the prophylaxis of origin of obstetric-perinatal complications.

Key words: virus of flu, polymorphism of genes of COL1A1, PAI-1, endothelial cyntase oxide of nitrogen, obstetric and perinata complications.

Сведения об авторе

Шпак Игорь Викторович – Одесский национальный медицинский университет, 65026, г. Одесса, пер. Валиховский, 2; тел. (067) 749-67-58

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Генетический паспорт – основа индивидуальной и предективной медицины / Под ред. В.С. Баранова. – Спб.: Изд-во Н-Л, 2009. – 528 с.
 2. Гостра респираторноа вірусна інфекція у вагітних: епідеміологія, патогенез, особливості клінічного перебігу, сучасні методи діагностики і лікування / В.В. Лазоришинець, І.В. Шпак, В.В. Камінський, О.М. Борис, Л.М. Онищик, А.В. Сербенюк // Здоровье женщины. – 2010. – № 3 (49). – С. 97–101.
 3. Запорожан В.М. Сучані погляди на діагностику гестаційних ускладнень / В.М. Запорожан, В.П. Міщенко, І.В. Руденко // Збірник наукових праць Асоціації акушерів-гінекологів України. – К.: Інтермед, 2011. – С. 369–372.
 4. Сидорова И.С. Фетоплацентарная недостаточность. Клинические аспекты / И.С. Сидорова, И.О. Макаров. – М.: Знание-М», 2000. – 127 с.
 5. Ситнікова В.О. Діагностика перинатального інфікування у вагітних з плацентарною дисфункцією / В.О. Ситнікова, Л.В. Чепрас, В.М. Резніченко // Збірник наукових праць Асоціації акушерів-гінекологів України. – К.: Інтермед, 2008. – С. 568–571.
 6. Шехтман М.М. Острые респираторные заболевания у беременных / М.М. Шехтман, Л.А. Положенкова // Гинекология. – 2005. – Т. 7, № 2. – С. 34–37.
 7. Эндотелиальная функция при гестозе. Патогенез, генетическая предрасположенность, диагностика и профилактика: методические рекомендации / [Мозговая Е.В., Малышева О.В., Иващенко Т.Э. и др.]. – Спб.: Изд-во Н-Л, 2003. – 32 с.
 8. Epidemiological characteristics of pandemic influenza H1N1 2009 and seasonal influenza infection / H.A. Kelly, K.A. Grant, S. Williams [et al.] // MJA. – 2009. – V. 191. – P. 146–149.

Статья поступила в редакцию 26.03.2013